

Lanserer strategi for "grønn åpen tilgang"

Fra 2021 vil alle forskere som mottar støtte fra Forskningsrådet være forpliktet til å beholde nødvendige rettigheter til sine artikler slik at det alltid vil være en fri og åpen versjon av artikkelen tilgjengelig. Dette skjer som en koordinert tilnærming blant finansørene innen cOAlition S, som vil forplikte forlagene til å godta disse betingelsene.

Publisert 15.07.2020

Del | Last ned

[cOAlition S kunngjør nå sin strategi for såkalt "grønn åpen tilgang" \(pdf\)](#), det vil si tilgjengeliggjøring av fagfelleverderte artikler i åpne arkiv. Slik tilgjengeliggjøring er en av de tre veiene til åpen tilgang innenfor Plan S.

Les hele [strategien på cOAlition S sine nettsider](#).

Det har i lang tid vært vanlig at forskere gir fra seg alle rettighetene til kommersielle forlag i forbindelse med publisering av vitenskapelige artikler. Strategien til cOAlition S innebærer å sikre at forskere alltid beholder retten til å tilgjengeliggjøre en fagfelleverdert manuskriptversjon av en artikkel i et åpent arkiv. Hensikten er at forskere skal kunne fortsette å publisere der de ønsker, uavhengig av tidsskriftets og utgiverens forretningsmodell og politikk. Samtidig ønsker cOAlition S å påvirke utgivere til å endre sine modeller, slik at disse ikke lenger baserer seg på å holde forskningsresultatene bak betalingsmurer.

Plan S-kravene om full og umiddelbar åpen tilgang trer i kraft for nye utlysninger fra Forskningsrådet etter 1/1 2021. Kravene vil gjelde publiserte artikler fra alle prosjekter som finansieres av Forskningsrådet.

Enkelt forklart handler dette om at vi ikke ønsker at utgiverne skal bestemme hva forskerne kan gjøre med sine manuskripter, som er resultat av offentlige investeringer. Det er problematisk at forskere gir fra seg sine rettigheter til forlagene, slik Aune-utvalget også har påpekt nylig.

Administrerende direktør i Forskningsrådet John-Arne Røttingen

Umiddelbar åpenhet

Mye forskning blir i dag publisert helt åpent, og utviklingen går mot stadig flere åpne publiseringskanaler og avtaler som sikrer åpen tilgang. Men mange tidsskrifter er fortsatt basert på abonnementer, og er dermed lukket bak betalingsmurer. Plan S tillater publisering i slike tidsskrift dersom en fagfelleverdert endelig versjon av artikkelen (såkalt author accepted manuscript, AAM) gjøres umiddelbart tilgjengelig med en åpen lisens (brukstillatelse) via et digitalt arkiv. Mange institusjoner tilgjengeliggjør artikler på denne måten allerede i dag, men vanligvis med en forsinkelse på 6 eller 12 måneder etter publisering. cOAlition S har tydelige krav om artikler skal gjøres tilgjengelig umiddelbart, uten slike embargoperioder.

Publikasjoner og forskningsdata er fellesgoder, og forskere og institusjoner må være i posisjon til å gjøre disse så tilgjengelige som mulig, slik myndighetene og finansørene krever. Vi tror dette er en endring som vil bidra til en bedre og tydeligere rettighetshåndtering for publikasjoner.

Røttingen

Denne strategien innebærer at organisasjonene som deltar i cOAlition S, som Forskningsrådet i Norge, endrer sine kontraktsvilkår slik at forskere og institusjoner som mottar finansiering forplikter seg til å beholde rettighetene til å tilgjengeliggjøre artikler umiddelbart i åpne arkiv. cOAlition S vil på sin side arbeide for at utgivere endrer sine publiseringsavtaler til å tillate åpen tilgang via arkiv, og informere utgiverne om at forskere som er omfattet av Plan S-kravene er bundet gjennom kontrakt til å beholde rettigheten til å dele artikler i åpne arkiv på publiseringstidspunktet. Utgivere vil dermed ikke lenger kunne overta fulle rettigheter gjennom sine publiseringsavtaler med enkeltforskere, og institusjoner kan dermed gjøre artiklene tilgjengelige for allmennheten.

Såkalt "grønn OA" er én av flere veier til åpen tilgang, som kommer i tillegg til såkalte "publiser og les"-avtaler og de mange helt åpne tidsskriftene. Totalt sett fører dette til at forskere nå kan publisere der de ønsker og samtidig tilfredsstille kravene i Plan S. Jeg tror "det grønne sporet" med åpen tilgang via arkivløsninger er en viktig overgangsmekanisme, særlig for land som ikke er i posisjon til å inngå dyre publiseringsavtaler slik vi kan i vår del av verden.

Røttingen

[Les mer om åpen forskning på våre nettsider.](#)

Innhold i strategien visualisert

[Se illustrasjon](#)

Ta kontakt

Geir Aas

Seniorrådgiver | Stab/Områdedirektør Kommunikasjon | gaa@forskningsradet.no